

KUTSESTANDARD

Nahkkäsitöö valmistaja, tase 4

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid.

Nahkkäsitöö valmistaja, tase 4 kutsestandard on aluseks kutsekeskhariduse ja täiendusõppe õppekavade koostamisele ning kutseõppeasutuse lõpetajale esmakutse andmiseks ning isikute kompetentsuse hindamisele kutse andmisel.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Nahkkäsitöö valmistaja, tase 4	4

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

4. taseme nahkkäsitöö valmistaja valmistab enda koostatud tööjooniste või etteantud kavandite, tööjuhiste või lihtsamate esemete järgi kvaliteetseid ja esteetilisi nahast käsitööesemeid, kasutades tähtsamaid traditsioonilisi ja kaasaegseid tehnikaid, töövõtteid ja valmistusviise.

Nahkkäsitöö valmistaja oskab teha naha juurdelõikust, õhendada nahka noa või masinaga, valmistada lihtsamaid vorme ja katta neid nahaga, ühendada detaile õblemise, põimimise, liimimise ja neetimise teel ning dekoreerida ja viimistleda nahkesemeid.

Lisaks põhioskustele on ta omandanud vähemalt ühe järgnevatest erioskustest:

aksessuaaride (nt tavapäraseid kotid, rihmad, käpikud, mütsid), rõivaesemete (nt vest, lihtsalõikeline seelik), liistuta jalanõude (nt pastlad), sisustusesemete (nt padjad, istmekatted), nahkvormide (nt vutlarid, karbid) ja raamatuköidete valmistamise oskused.

Nahkkäsitöö valmistaja vastutab talle antud tööülesannete täitmise eest, keerukamate tööülesannete juures võib ta vajada meistri abi.

Ta on valmis oma oskuste piires kaastöötajaid ja praktikante juhendama.

Nahkkäsitöö valmistaja peab kinni käsitöömeisteri eetikanõuetest ning järgib tööohutuse ja keskkonnahoiu reegleid.

Nahkkäsitöö valmistaja leiab tööd nahatööstetevõttes, nahaõmblustöökojas, köitekojas jm, ta on valmis tegutsema ettevõtjana, turundama oma toodangut, suhtlema tellijatega ning osutama teenuseid (nt esemete valmistamine etteantud kavandite järgi, nahkesemete parandamine, allhanke tegemine ja harrastajate juhendamine oma oskuste piires).

Nahkkäsitöö valmistaja võib end täiendada või rakenduskõrgkoolis õppides saada meistriks ning tegutseda konservaatori, mööblivalmistajana jms.

A.2 Tööosad

A.2.1 Nahast käsitööesemete valmistamine

2.1.1 Tööjooniste koostamine ja kavandite lugemine.

2.1.2 Materjalide varumine ja kasutamine.

2.1.3 Töö ettevalmistamine.

2.1.4 Töövahendite ja seadmete ettevalmistamine ja kasutamine.

2.1.5 Ergonoomilise ja ohutu töökeskkonna loomine.

2.1.6 Esemete valmistamine ja viimistlemine.

A.2.2 Nahktoodete ja -teenuste turundamine

2.2.1 Toodete ja teenuste kujundamine.

2.2.2 Toodete ja teenuste kaubastamine.

Valitavad tööosad

A.2.3 Aksessuaaride valmistamine.

A.2.4 Rõivaste valmistamine.

A.2.5 Liistuta jalanõude ja pastelde valmistamine.
A.2.6 Sisustusesemete valmistamine.
A.2.7 Nahkvormide valmistamine.
A.2.8 Raamatuköidete valmistamine.
A.3 Töö keskkond ja eripära
Töökoormus võib jaotuda ebaühtlaselt, vajadusel tuleb valmis olla hooajatööks. Töö võib olla füüsiliselt pingutav, sundasendit nõudev ja kiire tempoga. Võib esineda kokkupuudet tolmu, müra või vibratsiooniga, mis võib olla ohtlik tervisele (allergia vms). Seetõttu on vajalik kasutada töökaitsevahendeid ning järgida tööohutusnõudeid.
A.4 Töövahendid
Nahaõmblusmasinad, nahaõhendusmasinad, pressid, neetimispressid jm seadmed, noad, voltluu, voolipulk, nõelad, käärid jm.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Töös on oluline käeline osavus, ruumiline kujutlusvõime, proportsioonitunnetus, püsivus, loovus, õpivalmidus ja vastutustunne.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
Nahkkäsitöö valmistajaks saab õppida õppeasutuses, kutsealal töötades või meistri käe all.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Nahaõmbleja, köitja, nahkaksessuaaride valmistaja, nahakunstniku abiline, disaineri abiline jm.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Kutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1 - B.2.2 tõendamine, lisaks valikust B.2.3 - B.2.8 ühe kompetentsi tõendamine ning läbiva kompetentsi B.2.9 tõendamine.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Nahast käsitööesemete valmistamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1) visandab ja koostab tööjoonise, loeb etteantud kavandeid ja tööjooniseid; 2) planeerib etteantud eseme või kavandi põhjal töö käigu koos täiendavate lisadega (mõõdistused, lõiked või joonised); 3) valib ja ja hangib vajalikud materjalid ja tarvikud, arvestades materjalikuluga; 4) hoiustab materjalid nõuetekohaselt; 5) valmistab tööülesandest lähtudes ette materjalid ja tarvikud; 6) järgib materjalikasutuses säästlikkuse ja keskkonnahoiu põhimõtteid; 7) planeerib tööde järjekorra ja tööülesande täitmiseks kuluva aja, arvestades tööde mahtu, toodete hulka ja tellija vajadusi; 8) seab valmistusprotsessist lähtudes sisse ohutu ja käepärase töökoha ning hoiab selle puhta ja korras; 9) valib välja sobivad töövahendid ja seadmed, kasutades vajadusel spetsialisti abi; 10) kontrollib seadmete ja tööriistade korrasolekut, vajadusel korraldab lihtsamat hooldust; 11) töötab seadmete ja tööriistadega turvaliselt ja ergonoomiliselt; 12) järgib seadmete, töövahendite ja -riistade kasutamishuudeid ning hooldusnõudeid; 13) teeb juurdelõikuse; 14) õhendab nahka noa või masinaga; 15) katab varem valmistatud lihtsamad papist vormid nahaga;	

16) ühendab detailid õmblemise, põimimise, liimimise, neetamise teel, kasutades sobivaid tööriistu, -vahendeid ja materjale; 17) teeb mitmesuguseid papi- ja paberitöid (sh dekoreerimistöid), arvestades materjalide omadusi; 18) valmistab lihtsamaid kõiteid, rakendades nahatöö ning paberi- ja papitöö töövõtteid; 19) viimistleb tehtud tööd, kasutades paberi- ja naha dekoreerimise tehnikaid.	
Teadmised: 1) nahatöös kasutatavate materjalide liigid, markeeringud, kvaliteedinäitajad, omadused, kasutusala ning hankimise allikad; 2) materjalikulu arvestuse põhimõtted; 3) nahatöös vajalikud õmblusmasinad, nahaõhendusmasinad, kuldamispress, giljotiin, papikäärid jm; 4) nahatöö tehnikad ja töövõtted; 5) parkimisviisid ja hooldamismeetodid.	
Hindamismeetod(id): 1) tööde mapp; 2) valmistatud ese; 3) teoreetilised küsimused ja/või töövõtete demonstratsioon (videoesitlus); 4) vestlus.	
B.2.2 Nahast toodete ja teenuste turundamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1) vaeb toote ja/või teenuse idee teostatavust, oskab teostada oma ideid, uuendada ja täiendada olemasolevaid tooteid jms); 2) turusituatsiooni arvestades leiab oma tootele ja/või teenusele sobiva sihtgrupi; 3) leiab oma tootele ja teenusele sobivaima teostusviisi, lähtudes sihtgrupist, oma oskustest, tootmisbaasist ja tasuvusest; 4) vormistab toote (pakendab eseme turvaliselt ja esteetiliselt, koostab kasutusjuhendi jne); 5) kujundab toote ja/või teenuse hinna; 6) leiab võimalusi oma toote ja/või teenuse müügiks, oskab hinnata müügikanali sobivust toote turundamiseks; 7) leiab sobivaid võimalusi tooteid ja/või teenuseid tutvustada; 8) korraldab toote ja/või teenuse müügi, kasutades käsitöö valmistamiseks ja müümiseks sobivaid ettevõtlusvorme.	
Teadmised: 1) nahatöökoja tehniline baas ja majandamine; 2) ettevõtluse ja turundamise algtõed; 3) käsitööstuslik tootearendus; 4) ettevõtlust ja kauplemist reguleerivad õigusaktid; 5) nahktoodete tootmise keskkonnamõjud.	
Hindamismeetod(id): teoreetilised küsimused ja/või praktiline töö: esitlus toote või teenuse loost (idee, teostus, müük).	

VALITAVAD KOMPETENTSID

Kutse taotlemisel on nõutav valikust B.2.3 - B.2.8 ühe kompetentsi tõendamine.

B.2.3 Aksessuaaride valmistamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1) valib eesmärgist lähtudes sobivad nahamaterjalid ja vajalikud furnituurid; 2) järgib tööde tegemise järjekorda, mis oleneb valmistatava eseme konstruktsioonist (nt voodriga või voodrita); 3) kasutab abimaterjale (nt tugevdus, tekstiil, papp, plastik, nõör), lähtudes valmistatavast esemest ja nahamaterjalist; 4) valib ja kasutab eesmärgipäraselt naha-, lõike- ja õmblustöös vajalikke töövahendeid; 5) teeb eeltööd: valmistab lõiked, paigutab lõiked nahale otstarbekalt ja ökonoomselt (arvestades nahatopograafiat), teeb juurdelõikuse ja vajadusel õhendab, töötleb või värvib nahka; 6) valib detailide ühendamise võimalused (nt põime, käsi- ja masinõmblus) ja materjalid (niit, nahkpõimepael jm), ühendab detailid ja kinnitab vajadusel furnituurid;	

7) viimistleb esemeid (nt peidab nahapinna defekte).	
Teadmised: 1) traditsioonilised aksessuaarid (kotid, vööd, ehted); 2) aksessuaaridele sobivad nahaliigid, nende omadused; 3) aksessuaaridele sobivad abimaterjalid ja furnituurid; 4) viimistlusvahendid.	
Hindamismeetod(id): 1) tööde mapp; 2) valmistatud ese; 3) teoreetilised küsimused ja/või töövõtete demonstratsioon (videoesitlus); 4) vestlus.	
B.2.4 Nahkrõivaste valmistamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1) valib eesmärgist lähtudes sobivad nahamaterjalid (rõivanahad) ja vajadusel furnituurid; 2) võtab mõõdud, valmistab või kohandab lõiked, paigutab lõiked nahale otstarbekalt ja ökonoomselt (arvestades nahatopograafiat), teeb juurdelõikuse ja rõivaproovi; 1) valib eesmärgist lähtuvalt naha-, lõike- ja õmblustööks vajalikud töövahendid ja -seadmed (mannekeen, õmblusmasinad, nahaõhendusmasinad jm) ning kasutab neid eesmärgipäraselt; 2) valib detailide ühendamise võimalused (nt liimimine, käsi- või masinõmblus, neetimine, põime) ja materjalid (tugevdus, vooder, niit, nahkpõimepaal jm), ühendab detailid ja kinnitab vajadusel furnituurid; 3) kasutab rõivaste kaunistamisel mitmesuguseid dekoratiivtehnikaid (nt põimimine, aplikatsioon); 4) viimistleb esemeid.	
Teadmised: 1) nahkrõivastele sobivad nahaliigid ja nende omadused; 2) nahkrõivaste valmistamise tehnoloogia ja tööde tegemise järjekord; 3) traditsioonilised nahkrõivad (sh lambanahksed rõivad).	
Hindamismeetod(id): 1) tööde mapp; 2) valmistatud ese; 3) teoreetilised küsimused ja/või töövõtete demonstratsioon (videoesitlus); 4) vestlus.	
B.2.5 Nahkvormide valmistamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1) valib eesmärgist lähtuvalt sobivad nahamaterjalid vutlarite, karpide jm nahkvormide valmistamiseks; 2) valmistab papist, puidust jm materjalist vorme; järgib tööde tegemise järjekorda, teeb lihtsamat naha vormimist; 3) valmistab lõiked, paigutab lõiked nahale otstarbekalt ja ökonoomselt (arvestades nahatopograafiat ja materjali eripära), teeb juurdelõikuse ja vajadusel õhendab nahka; 4) kasutab vajadusel erinevaid dekoratiivtehnikaid (nt värvimine, voolimine, intarsia, põimine, aplikatsioon); 5) valib ja kasutab eesmärgipäraselt naha-, lõike- ja õmblustööks vajalikke töövahendeid; 6) katab papist, puidust vm muust materjalist vormi nahaga, kasutades erinevaid liime ja endavalmistatud kliistrit, põime, käsi- ja masinõmblust); 7) viimistleb valminud lähtub seejuures eseme valmistehnikast; 8) valmistab teostatud vormile pakendi.	
Teadmised: 1) ajaloolised ja kaasaegsed nahadekoreerimistehnikad; 2) paberi- ja papitööd.	
Hindamismeetod(id): 1) tööde mapp; 2) valmistatud ese; 3) teoreetilised küsimused ja/või töövõtete demonstratsioon (videoesitlus); 4) vestlus.	

B.2.6 Raamatuköidete valmistamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1) valib eesmärgist lähtuvalt materjalid (paber, nahk vm) ja köitmisviisi; 2) kasutab eesmärgipäraselt töövahendeid ja seadmeid (köiteraam, giljotiin, papikäärid, köite- ja kuldamispress jm); 3) arvestab paberi ja papi omadusi ning jälgib seda oma töös, vajadusel dekoreerib pabereid; 4) valmistab lõiked, paigutab lõiked nahale otstarbekalt ja ökonoomselt, arvestades nahatopograafiat ja materjali eripära, teeb naha juurdelõikuse, vajadusel õhendab nahka; 5) valmistab köidetud sisule kaaned, kasutades endavalmistatud kliistrit või liime; 6) kasutab mitmesuguseid dekoratiivtehnikaid (nt värvimine, voolimine, intarsia, põimine, aplikatsioon) ning kuldamis- ning trükitõid; 7) lõikab raamatuploki, vajadusel dekoreerib raamatuploki lõikeserva; 8) ühendab raamatuplokisisu ja kaaned liimimise vm teel; 9) viimistleb eseme, lähtudes eseme valmistamistehnikast; 10) teeb valminud raamatule vutlari.	
Teadmised: 1) traditsioonilised köitmisviisid ja dekoreerimistehnikad.	
Hindamismeetod(id): 1) tööde mapp; 2) valmistatud ese; 3) teoreetilised küsimused ja/või töövõtete demonstratsioon (videoesitlus); 4) vestlus.	
B.2.7 Liistuta jalatsite ja pastelde valmistamine	EKR tase 4
1) valib eesmärgist lähtuvalt sobivad nahamaterjalid (jalatsinahad) ja vajadusel furnituurid; 2) võtab mõõdud, valmistab või kohandab lõiked, paigutab lõiked nahale otstarbekalt ja ökonoomselt (arvestades nahatopograafiat), teeb juurdelõikuse ja jalatsiproovi; 3) valib eesmärgist lähtuvalt naha-, lõike- ja õmblustööks vajalikud töövahendid ja -seadmed (õmblusmasinad, nahaõhendusmasinad jm) ja kasutab neid eesmärgipäraselt; 4) valib detailide ühendamise võimalused (nt liimimine, käsi- või masinõmblus, neetimine, põime) ja materjalid (tugevdus, vooder, niit, nahkpõimepael jm), kinnitab detailid ja vajadusel furnituurid; 5) kasutab jalatsite kaunistamiseks mitmesuguseid dekoratiivtehnikaid (nt põimine, aplikatsioon) ja dekoratiivelemente; 6) viimistleb esemeid (nt peidab nahapinna defekte).	
Teadmised: 1) liistuta jalatsi valmistamise tehnikad ja töövõtted; 2) jalatsite hooldamismeetodid.	
Hindamismeetod(id): 1) tööde mapp; 2) valmistatud ese; 3) teoreetilised küsimused ja/või töövõtete demonstratsioon (videoesitlus); 4) vestlus.	
B.2.8 Sisustusesemete valmistamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1) valib eesmärgist lähtuvalt sobivad nahamaterjalid ja vajalikud furnituurid patjade, istmekatete ja vaipade valmistamiseks; 2) valib naha-, lõike- ja õmblustööks vajalikud töövahendid ja kasutab neid eesmärgipäraselt; 3) järgib tööde tegemise järjekorda, mis oleneb valitud objekti konstruktsioonist; 4) kasutab vajadusel abimaterjale (nt tugevdus, tekstiil, papp, puit, täitematerjal, plastik, nõör), lähtudes valmistatavast esemest ja nahamaterjalist; 5) teeb eeltööd: valmistab lõiked, paigutab lõiked nahale otstarbekalt ja ökonoomselt (arvestades nahatopograafiat), teeb juurdelõikuse ja vajadusel õhendab, töötleb, värvib ja dekoreerib nahka; 6) valib detailide ühendamise võimalused (nt liimimine, põime, käsi- ja masinõmblus, neetimine) ja materjalid (niit, nahkpõimepael jm), ühendab detailid ja kinnitab vajadusel furnituurid;	

7) viimistleb esemeid (nt peidab nahapinna defekte).
Teadmised: 1) sisustusesemetes kasutatavad materjalid.
Hindamismeetod(id) 1) tööde mapp; 2) valmistatud ese; 3) teoreetilised küsimused ja/või töövõtete demonstratsioon (videoesitlus); 4) vestlus.

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.9 Nahkkäsitöö valmistaja, tase 4 kutset läbiv kompetents	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1) järgib oma tegevuses käsitöölise eetikanõudeid; 2) säilitab ja arendab oma kutseoskusi, hoiab end kursis tehnoloogiliste muutustega; 3) tegutseb vastutustundlikult ja eesmärgipäraselt, arvestades töötervishoiu, keskkonnahoiu, tööohutuse ja kultuuripärandi hoidmise reegleid; 4) kohaneb meeskonnaga, tajub oma rolli meeskonnas, järgib koostööreegleid; 5) suudab eriolukorras kiiresti orienteeruda, on võimeline lahendama konflikte; 6) valib sihtgrupile sobiva suhtlemisviisi, suudab aktiivselt kuulata ja lahendada sihtgrupi probleeme; 7) kasutab arvutit infootsinguks ja kommunikatsiooniks (e-kirjad, tutvustuskirjad, arved jm); 8) kasutab nii kõnes kui ka kirjas korrektset eesti keelt; 9) suudab jagada ja vahetada tehnilist informatsiooni vähemalt ühes võõrkeeles; 10) annab arusaadavalt edasi kutsealaseid oskusi ja teadmisi.	
Teadmised: 1) kompositsiooni ja värvusõpetuse põhialused; 2) esitamise tehnikad (joonistamine, joonestamine, maalimine, fotografeerimine jne); 3) nahaterminoloogia; 4) ülevaade nahatöö ajaloost: nahatöö areng ja traditsioonid maailma ajaloos, Eesti nahatöö pärand ja professionaalne nahkehistöö; 5) kutse-eetika põhireeglid (vt lisa 1 „Kutse-eetika“); 6) kutsealaga seotud õigusaktid (autorikaitse, tarbijakaitse jm); 7) töötervishoiu-, keskkonnahoiu- ja tööohutuse nõuded.	
Hindamismeetod(id): Läbivat kompetentsi hinnatakse integreeritult kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamisega.	

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	17-03032014-2.1/5k
2. Kutsestandardi koostajad	Tiina Piisang, Kopli Ametikool Pille Kivihall, Eesti Nahakunstnike Liit Leelo Leesi, Kuressaare Ametikool
3. Kutsestandardi kinnitaja	Rahvakunsti ja Käsitöö Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	15
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	03.03.2014
6. Kutsestandard kehtib kuni	13.11.2018
7. Kutsestandardi versiooni number	5

8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	7318 Tekstiil-, nahk- jms tooteid valmistavad käsitöömeistrid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	4
C.2 Kutsenimetuse võõrkeeles	
Inglise keeles	Leather craftsman, level 4
C.3 Lisad	
Lisa 1 Käsitöömeistri kutse-eetika	